

Ötvenhatom, ötvenhatod, ötvenhatunk

2023 október 23. Flag

Szöveg méret

Mentés

-
-
-

- [0](#)

Még nincs értékelve

Mérték

Keressünk magunknak helyi h?s?ket, Brusznjai Árpádokat, Wittner Máriákat!

Ma harmincnégy éve lett öngyilkos Imre Katalin. Nem az azóta elfeledett irodalmár személye az érdekes, és az alábbiakban sem valamiféle méltatása következik. Hanem a jelenség figyelemre méltó: egy hith? kommunista, aki

egyébként a Kádár-rendszerrel sem békélt meg, önkezével vet véget az életének, mert nem bírja elviselni, hogy hazánk államformájának megnevezéséből kikerül a nép szó. Nem fogadja el az addigi hivatalos ideológia végét, azt, hogy elkerülhetetlen a rendszerváltás. Szörös Mátyás ideiglenes államfő aznap, 1989. október 23-án kiáltja ki – a rosszmájúak szerint suttozja el – a harmadik magyar köztársaságot.

A Kádár-rendszerben nevelkedett, akkor már fiatal felnőttként – aki már politikailag az 1989. novemberi négyigenes népszavazás előkészületeinek lázában égett – szinte véletlenül, egy azóta közszereplővé lett évfolyamtársam biztatására sodródtam a parlament előtt egybegyűlt tömegbe. Imre aznapi öngyilkossága utólag visszavetítve azért is emlékezetes, mert sokan egyáltalán nem éreztük ezeket az időket akkora törésnek, mint amekkora például 1945 lehetett az azt átélők számára. Erre talán az állam élén Straub F. Brunót aznap váltó Szörös Mátyás, valamint a változatlanul hivatalban maradt kormányfő, Németh Miklós személye is garancia volt. Pár hónappal később robbant ki a Dunagate-botrány (az ellenzékét továbbra is titkosszolgálati módszerekkel figyelték meg), majd megtartották az első szabad parlamenti választásokat.

Nyilvánvalóvá vált, hogy az ország belpolitikai, gazdasági berendezkedése, külpolitikai orientációja hosszú időre megváltozik, de idővel az is világos lett, hogy az [Antall-kormány](#) minden igyekezte dacára megbonthatatlanok a régi elítéltek uralják az országot a privatizáció haszonélvezőiként, valamint a kulturális és médiavilág bebetonozott korifeusaié. A posztkommunista utódpárt az 1994-es választásokon – ahogy a labdarúgásban mondják – győzelemre váltotta a mezőnyfőlényét. Egyetemünkön nem volt észrevehető a változás, de azért észbontó mértékű sem: levették a dialektikus logika és a tudományos szocializmus tanszékek tábláit, és vissza-, vagy egyáltalán beengedtek olyan oktatókat, akiket korábban nem, így aztán csatlakozhattak a tanszékekre a valamikori rákosista professzorokhoz. (Utóbbiak egyike Rákosi elvtárs tolmácsa volt. Így kerültem egy kézfogás távolságra Rákositól és kettőre Sztálintól...)

Ma is rengeteg hiányérzettel viseltetik sok ember 1989–90-nel kapcsolatban, akárhová pártoljon is politikailag. Van, aki a posztkommunista hatalomátmenetet, van, aki az ügynökszámoltatást, van, aki a szociális egyensúly súlyos megbomlását, felépített egzisztenciák összeomlását és a makkos cipős, lila öltönyös újkapitalista parvenük hirtelen felemelkedését kifogásolta, kifogásolja. Vagy mindezeket együtt.

Akárhogy is, a frenetikus rendszerváltás-élményünk elmaradt. 1956-os pedig azért nincs, mert túl fiatalok voltunk hozzá. A '80-as évekre a kádári megtorlás áldozatai is kezdték kiheverni elnyomatásukat, az elnyomók lelkiismeret-furdalása (már akinek volt ilyen) pedig a könykszámlát terhelte. Hősök nélkül nőttünk fel, neveltek minket fel. Azokról, akiknek az arcképeit a május 1-jei felvonulásokon („Köszöntjük a Vörös Október Ruhagyár dolgozóit... it... it!”) a felnőttek a magasba emelték, gyerekként is éreztük, hogy legfeljebb valaki másoknak a hősei – ennek belátásához még antikommunista neveltetésre sem volt szükség. Lehetnek-e még hőseink? Jó lenne. A XX. századhoz nincs autentikusabb kapaszkodónk 1956-nál.

[Mészáros Márta](#) Napló-trilógiájának utolsó része, az 1990-ben bemutatott Napló apámnak, anyámnak legabszurdabb jelenete, amikor János, az áldozat, akit Kádárék majd hamarosan kivégeznek, egy 1956. decemberi szilveszteri bizarr buliban azt mondja a volt ávós Magdának, mindannyian gyilkosok vagyunk.

Ez nem jó. Nem mind vagyunk gyilkosok, még akkor sem, ha ki-ki embert ölt. Az 1849-es hőseink egy hadsereg vezetői voltak, akiken senki nem kér számon elejtett osztrák katonákat. Hunyadi Jánoson sem törököket. Ne mossuk össze az áldozatot az elkövetővel! A film említett jelenetében az egykori Gulág-rab szibériai pufajkját újra felöltve mulatozik sztálinistákkal – amíg egy pufajkásrazzia ki nem józanítja az egész társaságot. Ne akarjuk magunknak ilyen történelmet! – Az élt túl, aki előbb lőtt – [emlékezett utóbb Varga János, az utolsó él? Corvin-közi srác.](#)

Vannak, akik Nagy Imre miniszterelnököt (1896–1958), a temetetlen halottat emelték 1956 hőségé. Majd eldönti a történelem, hogy ez megállja-e a helyét. Önmagában a mártíromság nem emel a magasba. Kamaszkorunkban anélkül jártunk-keltünk a pesti Fürst Sándor (ma: Hollán Ernő), Sallai Imre (Tátra) és Rajk László (Pannónia) utcák környékén, hogy bárki az ismeretségben a hőseink tekintette volna ezeket az embereket, akiket egyébként két különböző korban végeztek ki igazságtalanul. A bitófa önmagában ehhez kevés.

A Lauer Learning – Lauer Andrea, a legnagyobb amerikai magyar ernyőszervezet '56 emlékét ápoló vezetőjének oktatási cége – még régebben felmérte, hogyan látják a magyar iskolások a forradalmat és szabadságharcot. Az eredmény nem túl hízelgő: [mindössze húsz százalékuk](#) állította, hogy tanult az akkori eseményekről. Voltak, akik Petőfi Sándort is '56 hőseihez sorolták. Mint kiderült, számos osztályban el sem jut a tanmenet 1956-ig. Ráadásul több millióan élünk itt olyanok, akik soha nem ülünk már vissza az iskolapadba, az oktatásunkból pedig kimaradtak

az akkoriban még nem is tisztázott történelmi ismeretek. Az egyetemi felvételin még 1988 júniusában is ezt tették fel az egyik esszékérdésnek: Mi vezetett az 1956-os ellenforradalom kirobbanásához? Az elvárt válasz pedig az MSZMP 1956. decemberi értékelésének a Kádár-rendszer egészében ismert négy pontja volt „a Rákosi–Ger?–klikk szektás politikájá”-tól „a nemzetközi imperializmus uszításáig”.

Hol keressünk akkor legalább utólag h?söket, akik életüket adták, börtönt vagy szám?zetést vállaltak, egzisztenciájukat adták fel a magyar szabadságért? Akik hozzájárultak ahhoz, hogy a magyarok az egész világon kihúzhatták magukat, mert a kortársak és a tanult emberek ma is mindenütt emlékeznek a huszadik század e kiemelked? eseményére?

Leginkább talán ott, ahol tevékenykedtek. Ez a környék például, ahol e lap készül, b?velkedik a forradalmi helyszínekben. Az Üll?i út mindkét oldalán, a józsefvárosi Corvin közben és a ferencvárosi T?zoltó utcában is harcok folytak. Ezekben olyanok emelkedtek ki, mint Pongrácz Gergely (1932–2005), aki haláláig '56 tanúja maradt, vagy Angyal István (1928–1958), akit harmincévesen végeztek ki Kádárék. Vagy éppen Wittner Mária (1937–2022). Milyen különböz? életutat járt be ez a három ember, hogy egy ponton találkozzanak! Wittner Mária tavalyi halála szomorú emlékeztet? volt arra, hogy id?vel már csak gyerekszemtanúk maradnak velünk. Utánuk meg csak a könyvek és a filmek, mint például az ? életér?l készült Hóhér, vigyázz!

De még él?bbé tehet? a történelmi emlékezés azokkal a tematikus sétákkal, amelyeket most már számos szolgáltató kínál megfizethet? áron – és nemcsak Budapesten! Az anyaországi magyarok négyötöde nem a f?városban él, és ne gondoljuk, hogy 1956 csak a f?városé. Személyes tapasztalat: az ilyen tematikus séták egy-egy hozzáért? vezet?vel közel hozza a történeteket, mintha csak magunk is ott lettünk volna! A [vidék olyan kiemelked? személyiségeket adott](#) a magyar '56-nak, mint Veszprémben [Brusznyai Árpád](#), egy fiatal tanár, a forradalom ottani vezet?je, akit utóbb szintén kivégeztek. A helyi h?sök emlékét mindig meg?rzi az emlékezet, ha van, aki nemzedékr?l nemzedékre továbbadja azt.

Ötvenhatunk elvégre az én ötvenhatomból, a te ötvenhatodból (az ön ötvenhatjából) és a többiekéb?l áll össze. A miénk, ezt valóban magunknak építjük.

Borítókép: Fényfestés a Külgazdasági és Külügyminisztérium épületén az 1956-os forradalom és szabadságharc emléknapja alkalmából tartott megemlékezésen a Bem rakparton, 2019. október 22-én (MTI/Mónus Márton)

Sz?cs László - www.magyar nemzet.hu

Ajánló

